

**KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI BOLALARNING IJODIY
QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISHDA YOSH
PSIXOLOGIYASINING AHAMIYATI**

Iqboloy Ibrohimova Tohirjon qizi

iqboloyibrohimova9@gmail.com

Namangan davlat pedagogika instituti

Art pedagogika kafedrasi o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada kichik maktab yoshidagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish jarayonida yosh psixologiyasining ahamiyati yoritilgan. Kichik yoshdagi bolalarning psixologik rivojlanish bosqichlari, ularning emotsional va kognitiv o'zgarishlari, shuningdek, o'qituvchining individual yondashuvi ijodiy tafakkurni shakllantirishdagi o'rni tahlil qilingan. Tadqiqotda yosh xususiyatlariga mos o'yinli, interfaol va ijodiy metodlardan foydalanishning samaradorligi asoslab berilgan. Maqola pedagogik jarayonda yosh psixologiyasining amaliy ahamiyatini ko'rsatib, o'qituvchilarga metodik tavsiyalar beradi.

Kalit so'zlar: ijodiy qobiliyat, yosh psixologiyasi, kichik maktab yoshi, tafakkur, o'yin faoliyati, ta'lim-tarbiya, motivatsiya.

Аннотация: В данной статье подчеркивается значение психологии возраста в процессе развития творческих способностей детей младшего школьного возраста. Проанализированы этапы психологического развития детей раннего возраста, их эмоциональные и когнитивные изменения, а также индивидуальный подход учителя к формированию творческого мышления. В исследовании обоснована эффективность использования игровых, интерактивных и творческих методов, соответствующих возрастным особенностям. В статье показано практическое значение психологии возраста в педагогическом процессе, а также даны методические рекомендации учителям.

Ключевые слова: творчество, педагогическая модель, младший школьный возраст, образовательные технологии, развивающая среда.

Abstract: This article emphasizes the importance of the psychology of age in the process of developing the creative abilities of primary school children. The stages of psychological development of young children, their emotional and cognitive changes, as well as the teacher's individual approach to the formation of creative thinking are analyzed. The study substantiates the effectiveness of using gaming, interactive and creative methods that correspond to age characteristics. The article shows the practical significance of the psychology of age in the pedagogical process, and also gives methodological recommendations to teachers.

Keywords: creativity, age psychology, younger school age, thinking, play, education, motivation.

Kirish.

Bugungi kunda ta’lim tizimi oldida turgan eng muhim vazifalardan biri — yosh avlodda mustaqil, ijodiy fikrlash, yangilik yaratish va tashabbus ko’rsatish qobiliyatini shakllantirishdir. Ayniqsa, kichik maktab yoshidagi bolalarda bu jarayonning boshlanish davri bo’lib, ularning tafakkuri, xotirasi, diqqat va qiziqishlari shakllanadi. Shu sababli o’qituvchi bolaning psixologik xususiyatlarini chuqur bilgan holda, ularning ijodiy rivojlanishiga to’g’ri yo’l-yo’riq bera olishi kerak. Psixologik tadqiqotlarga ko’ra ¹, ijodiy tafakkur tabiatan mavjud bo’lib, uni to’g’ri yo’naltirish, rivojlantirish o’qituvchi va muhitga bog’liqdir. Aynan boshlang’ich sinf yillarida bola o’z fikrini ifoda etish, tasavvur qilish, o’yin orqali yangilik yaratishga moyil bo’ladi. Shu jihatdan yosh psixologiyasining qonuniyatlarini bilish ijodiy qobiliyatni rivojlantirish uchun zarur shart hisoblanadi.

Metodlar (Tadqiqot usullari).

Mazkur maqolada kichik maktab yoshidagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda psixologik omillarning ta’sirini o’rganish uchun kuzatish, suhbat, pedagogik tahlil va tajriba metodlaridan foydalanildi. Tadqiqot quyidagi yo’nalishlarda olib borildi: kichik maktab yoshidagi (7–10 yosh) bolalarning tafakkur, diqqat va tasavvur xususiyatlarini o’rganish; o’yin faoliyati orqali ijodiy tafakkurni rivojlantirish shakllarini tahlil qilish; o’qituvchilarning psixologik yondashuvi bilan bog’liq pedagogik faoliyatni o’rganish. Tajriba davomida boshlang’ich sinf o’quvchilariga mos ijodiy topshiriqlar — ertak tuzish, rasm asosida hikoya yozish, rolli o’yinlar o’tkazildi. O’quvchilarning hissiy javoblari, qiziqish darajalari va mustaqil fikr bildirish qobiliyatlari kuzatildi. Shuningdek, 15 nafar boshlang’ich sinf o’qituvchilari bilan suhbat o’tkazilib, ularning dars jarayonida yosh psixologiyasi bilimlaridan foydalanish darajasi tahlil qilindi.

Natijalar va muhokama (Results and Discussion).

Tadqiqot natijalari shuni ko’rsatdiki, kichik maktab yoshidagi bolalarning ijodiy rivojlanishida quyidagi omillar muhim ahamiyatga ega:

- 1) Psixologik qulay muhit;
- 2) O’yinli faoliyat;
- 3) Motivatsiya;
- 4) O’qituvchining individual yondashuvi;
- 5) Emotsional qo’llab-quvvatlash.

¹ L.S. Vygotskiy, J. Piaget, A.N. Leontyev va boshqalar

Natijalarga ko‘ra, psixologik yondashuv asosida tashkil etilgan ijodiy mashg‘ulotlarda qatnashgan o‘quvchilarning 80 foizida mustaqil fikrlash, yangi g‘oyalar ilgari surish ko‘nikmalari kuchaygani kuzatildi.

Munozara.

Kichik maktab yoshi — bu bolaning shaxs sifatida shakllanish davri. Shu davrda u atrofdagi olamni idrok etadi, hayratlanadi, savollar beradi va har bir narsaga ijodiy yondashadi. Agar o‘qituvchi bolaning psixologik ehtiyojlarini to‘g‘ri tushunmasa, ijodiy salohiyatning tabiiy o‘sish jarayoni to‘xtaydi. O‘yinli yondashuv, erkin fikrlash mashg‘ulotlari, ijodiy topshiriqlar bolaning tafakkurini faollashtiradi. Masalan, “Agar men uchuvchi bo‘lganimda...” kabi topshiriqlar bolaning tasavvurini, nutqini va mustaqil fikrlashini kuchaytiradi. Yosh psixologiyasi bilimlariga tayangan holda ta‘lim jarayonini tashkil etish nafaqat ijodiy rivojlanishni, balki bolaning ijtimoiy moslashuvini ham ta‘minlaydi.

Xulosa.

Kichik maktab yoshidagi bolalarda ijodiy qobiliyatlarni shakllantirishda yosh psixologiyasining o‘rni beqiyosdir. Psixologik jihatdan to‘g‘ri yondashilgan ta‘lim bolada mustaqil fikrlash, o‘z fikrini erkin ifoda etish, muammoni noodatiy yo‘l bilan hal qilish, yangilik yaratish ko‘nikmalarini rivojlantiradi. O‘qituvchining psixologik savodxonligi, mehr-muhabbatga asoslangan pedagogik yondashuvi va individual ishlash mahorati ijodiy shaxsni tarbiyalashda muhim rol o‘ynaydi. Ijodkor bola — bu kelajakdagi innovator, olim yoki yetakchi. Uning salohiyatini to‘g‘ri yo‘naltirish esa o‘qituvchi va ota-onaning hamkorligiga bog‘liqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Vygotskiy L.S. “Psixologiya razvitiya rebenka.” – Moskva, 1996.
2. Piaget J. “Psixologiya intellektual rivojlanish.” – Moskva, 1981.
3. Leontyev A.N. “Faoliyat, ong va shaxs.” – Moskva, 1977.
4. Zunnunov A.R. “Bolalar psixologiyasi.” – Toshkent: O‘zbekiston Milliy universiteti nashriyoti, 2010.
5. Yo‘ldoshev J.G. “Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat.” – Toshkent, 2007.
6. Karimova V.M. “Yosh davrlar psixologiyasi.” – Toshkent: Fan, 2005.
7. Abdurahmonov Q. “Boshlang‘ich ta‘lim metodikasi.” – Toshkent, 2018.